

Mövzu 11. Cənub və Cənub Şərqi Asiya dövlətlərində beynəlxalq turizmin müsir vəziyyəti.

Plan.

1. Hindistanın coğrafi mövqeyi, iqlim şəraiti və turizm bölgələri.
2. Şimali Hindistan, Qanqın Orta vadisi, Şimal-şərqi Hindistan, Rəcəstan və Hücarat turizm bölgələrinin xarakteristikası.
3. Mərkəzi, Qərbi, Şərqi və Cənubi Hindistan turizm bölgələrinin xarakteristikası.
4. İndoneziyanın coğrafi mövqeyi, iqlim şəraitinin müalicə və istirahət turizminin təşkilində yeri.
5. İndoneziyanın tarixi-memarlıq abidələrinin yerləşdiyi əsas şəhərlərin xarakteristikası.
6. Tayland turizmin inkişaf imkanları.
7. Sinqapurun coğrafi mövqeyi və turizmin inkişaf imkanları.
8. Malayziyanın turizm ehtiyatları.

1. Hindistanın coğrafi mövqeyi, iqlim şəraiti və turizm bölgələri.

Hindistan Banqladeş, Myanma, Çin, Nepal, Butan və Pakistanla həmsərhəddir. Ölkə Hind okeanı Polk Boğazı (Şri-Lanka adası ilə Hindistanı ayırır), Ərəbistan dənizi, Benqal körfəzinin suları ilə əhatə olunmuşdur.

Hindistanın sahilləri alçaq, hamar və az girintili-çixıntılıdır. Cənubda Dekan yaylası, şomlda Himalay və Qaraqum dağları uzanır (ən yüksək zirvə Çoqori-8611 m), Hind-Qanq düzənliyi üzərində Himalay üç silsiləsi ilə yayılır. Sivalik, Kiçik Himalay və Böyük Himalay sıra dağları. Himalayın Hindistanın ərazisində ən yüksək zirvəsi Nanqaparbatdır (8126 m).

Təxminən mərkəzdə şimal tropiki ilə kəsişən Hindistan musson, subtropik və tropik iqlim zonalarında yerləşir. Yay isti və yağıntılı, qış mülayimdir. Qanq, Hind, Brahmaputra və Qodovari ölkənin əsas çaylarıdır.

Bombey, Mədrəs və Kəlküttə ölkənin əsas limanları, Kəlküttə, Bombay, Dehli, Mədrəs, Banqalor, Əhmədabad və Heydərəbad ən böyük şəhərləridir.

Dövlət quruluşuna görə Hindistan federativ respublikadır. İnzibati cəhətcə tərkibinə 25 ştat və 7 mütəfiq ərazi daxildir. 15 avqust 1947-ci ildə Hindistan Böyük Britaniyadan müstəqillik əldə etmişdir. 26-yanvar- Respublika elan olunması günü (1950)-Milli bayram kimi qeyd olunur. İcraedici hakimiyyət prezidentə (dövlət başçısı) və Nazirlər Şurasına rəhbərlik edən Baş Nazirə məxsusdur. Qanunvericilik hakimiyyətini iki palatalı parlament (Sansad) həyata keçirir. Sansad Yuxarı (Xalq palatası) və Aşağı palatadan (Ştatlar Şutası) ibarətdir.

Hindistan xarici turizmin inkişafı üçün zəngin rekreasiya ehtiyatlarına malikdir. Ölkənin ekzotik təbiəti, günəş işığının bolluğu, torpaqların məhsuldarlığı, etnik rəngarənglik, zəngin tarixi memarlıq abidələri, maraqlı bayramlar və s. turistlər üçün daha çox cəlbedicidir. Hindistanı şərti olaraq aşağıdakı turizm bölgələrinə ayırırlar: Şimali Hindistan, Qanqın orta vadisi, Şimal-şərqi Hindistan, Rəcəstan və Hücərat, Mərkəzi, Şərqi, Qərbi və Cənubi Hindistan.

2. Şimali Hindistan, Qanqın Orta vadisi, Şimal-şərqi Hindistan, Rəcəstan və Hücərat turizm bölgələrinin xarakteristikası.

Şimali Hindistan turizm bölgəsi Camma və Kəşmir, Pəncab, Suba və Xariana ştatlarını əhatə edir. Burada mənzərəli dağlıq ərazilər, alpinizm üçün əlverişli zirvələr, Kəşmir vadisinin idman-kurort kompleksi kimi tanınan Srinaqar dağları yerləşir.

Ölkənin paytaxtı olan Dehli şəhəri hindu-müsəlman memarlıq abidələri ilə zəngindir. Dehli iki hissəsədən şimal-qədim Dehli və Avropa üslubunda tikililəri olan müasir Yeni Dehliyə ibarətdir.

Qədim Dehlinin şimal-şərqində sarayları və məscidləri olan məşhur Ləl-Kilə (Qırmızı istehkam-XVII əsr) qalası yerləşir. Minarəsi maili vəziyyətdə olan Qütb-Minarə məscidinin (hündürlüyü 72,5 m, XII əsr) qalıqları, dəmir sütun (V əsrin əvvəlləri), Cümə-Məscid, Mahatma Qandinin və Cavahirlər Nehrunun sərdabələri olan Rəcənxat köhnə Dehlinin görməli yerlərindəndir.

Yeni dehlidə bir necə induist məbədi vardır. Onlardan ən böyüyü-Balkeş və Lakş minarəsidir. 1921-ci ildə ucaldılmış “Hindistan qapısı” zəfər tağı da Yeni Dehlinin görkəmli yerlərindəndir.

Eramızın II əsrinə aid hind incəsənət əsərləri kolleksiyası nümayiş etdirilən Dehli Milli Muzeyi, Milli müasir incəsənət qalereyası, Beynəlmiləl oyuncaq-gələncik muzeyi, M. Qandinin, C. Nehrunun və İ. Qandinin xatirə muzeyləri turistlərdə maraq yaradır.

Qulmarq, Dalxuzi, Şimla, Naynital Himalaylarda yerləşir. Xardvar turizm mərkəzi, sikxlərin müqəddəs Darbar Sahib məbədi olan qədim Amristar şəhəri də Şimali Hindistan turizm bölgəsində yerləşir.

Qanqın orta vadisi turizm bölgəsi memarlıq abidələri və ziyarətgahlar diyarı kimi daha məşhurdur. Sultan Şah Cahan və onun arvadı Mümtaz Mahalın movzoleyləri olan məşhur Tac Mahalın (1630-1652) yerləşdiyi Aqra şəhəri bu ərazidədir. 4 minarəli Tac Mahalın qarşısında gözəl bağ vardır. Əkbər şahın sarayı, Mirvari məscid (XVII əsr), Cahangir Mahalın mərmər movzoleyi şəhərin görməli yerlərindəndir.

İnduis və buddistlərin dini ziyarətگاهی olan Varanasi şəhəri bu turist bölgəsində yerləşir. Varanasidəki 1500 məbəddən ən müqəddəsi Qızıl Şiva Məbədidir (1750), şəhərdəki XVI-XIX əsrlərə aid saraylar, o cümlədən Man-Mandır sarayı (1600) vardır.

Şimal-şərqi turizm bölgəsi Qərbi Benqal və Assam ştatlarını əhatə edir. Darciling, Kursonqe və Kalimponqe yüksək dağ kurortları bu bölgədə yerləşir. Bölgənin ən böyük şəhəri Kəlküttə həm də ölkənin əsas limanlarından biridir. Burada çoxsaylı memarlıq abidələri qorunub saxlanmışdır. Kali ilahəsi məbədi, Müqəddəs Pavel kilsəsi, Viktoriya məbəd muzeyi, arxeologiya və tarixə aid zəngin kolleksiyası olan Hindistan muzeyi, Birla texnologiya muzeyi, Botanika bağı və s. bu şəhərdədir.

Rəcəstan və Hucarat turizm bölgəsində Tin-Darvaza zəfər qapısı (XV əsr), sərdabəli Rani-Sipri məscidi (1514), Racpur-Bibi məscidi şəhərin görməli yerlərindəndir. Bu bölgənin Udaypur şəhərində saraylar və məbədlər, Caypur şəhərində Çandra-Mahal sarayı ilə birlikdə saray kompleksi (XVIII əsr), Hava-Mahal (“Küləklər sarayı”) sarayı, qədim Cantar-Mantar rəsədxanası və s. yerləşir.

3. Mərkəzi, Qərbi, Şərqi və Cənubi Hindistan turizm bölgələrinin xarakteristikası.

Mərkəzi Hindistan turizm bölgəsində əsasən dərkətmə və ovculuq turizmi inkişaf etmişdir. Bu bölgənin əsas turizm mərkəzi Heydərabad şəhəridir. Fələk-numa sarayı, Cahar Minarə (dörd minarə), Qolkond istehkaminin qalıqları diqqəti cəlb edir.

Şərqi Hindistan turizm bölgəsinin ən böyük şəhəri Visaxapatnam limanıdır. Bu bölgədə çoxlu dəniz kurortları yerləşir.

Qərbi Hindistan turizm bölgəsinin əsas turizm mərkəzi Bombay şəhəridir. Bu şəhər Solsett adasında yerləşir və materiklə dambalar vasitəsilə birləşir. Bombay Hindistanın Ərəbistan dənizi sahillərində əsas liman şəhəridir. Bombay yaxınlığında Elefant (Qarapuri) adasında qayalar üzərində yonulmuş, gözəl abidələrlə bəzədilmiş Şiva məbədi (VIII-X əsrlər) yerləşir. Şəhərdən bir qədər aralıda II-IX əsrlərə aid qayaüstü rəsmləri olan mağaralar vardır. “Hindistan qapısı” Tağı, Asma bağlar, Sükut qülləsi və s. turistlərin diqqətini cəlb edir. Bu bölgənin turizm mərkəzi olan Qoa, əsrarəngiz təbii gözəllikləri və qədim abidələri ilə seçilir.

Cənubi Hindistan turizm bölgəsi Mədrəs və Kerala ştatlarını, Maysur ştatının cənub hissəsini əhatə edir. Bölgənin əsas turizm mərkəzi olan Mədrəs şəhəri zəngin bitki örtüyü və çoxsaylı memarlıq abidələri ilə diqqəti cəlb edir. “Əmək zəfəri”, Sent-Corc istehkamu, qayalar üzərində tikilmiş qədim məbədlər

şəhərin görməli yerlərindəndir. Hindistanın əsas muzeylərindən biri olan Hökumət Muzeyi və Milli Rəsm Qalereyası Mədrəs şəhərində fəaliyyət göstərir. Nilgirdə, Mavi dağlarda (Kerala ştatı) fillər, kərgədanlar, pələnglər və digər vəhşi heyvanlar saxlanılan iri qoruq vardır.

Cənubi Hindistan (Kerala ştatı)-tropiklərin toxunulmayan gözəllikləri ilə zəngindir. Dəniz tərəvəti, palma ağacları ilə əhatə olunan vahələr Keralaya “Şərqi Venetsiyası” şöhrətini qazandırmışdır. Qərbi Qat dağları Ərəbistan dənizi sahillərinə qədər uzanaraq lanşafta rəngarənglik verir. Ştat ərazisinin dördü birini tropik meşələr təşkil edir.

Hindistanın cənubunda, daş üzərində zərif oymaları, allahların və heyvanların heyranedicə heykəlləri olan çoxsaylı qədim məbədlər indiyədək qorunub saxlanılır. Dravi üslubunda tikilmiş bu məbədlər Şimali hind məbədləri üslubundan əsaslı surətdə fərqlənir. Belə məbədlərdən biri Triçura şəhərindən 75 km şimalda yerləşir. Pondiçerri şəhərində isə indiyədək orta əsrlər Avropasının abuhavası duyulur.

Ətirlər şəhəri olan Maysur, turistləri jəsmın və səndəl ağaclarının nayihəsi ilə əsir edir. Turistlər şəhərin mərkəzində yerləşən gözəl Maharaca sarayına heyranlıqla tamaşa edirlər. “Kiçik qatarla” Uti dağ kurort şəhərciyinə və Kodaykanaladək getmək olar. Kovalom və Varkala kurortlarının ən yaxşı çimərlikləri, Kerala ştatının mərkəzi Tiruvanantapuromdan 60 km məsafədə yerləşir.

Ərəbistan dənizinin kralı adlandırılan Koçin şəhərinə qayıqla ekskursiya turistlərdə məmmuniyyət hissi yaradır. Burada Holland sarayına və XVI əsr Sinaqoquna (yəhudilərin dini evi) tamaşa etmək olar. Lakşadvil adalar zənciri Ərəbistan dənizində Keralaya qədər uzanır. Bu adalar sanki idmanın su növləri-vindsorfinq, sualtı üzgücülük, su xizəyi və balıq ovu ilə məşğul olmaq üçün yaranmışdır. Hindistanın cənubunda bayramların sayı ölkənin digər hissələrinə nisbətən daha çoxdur. Ona görə də turistlər belə bayramların birinə hökmən rastgəlirlər. Aprel-may aylarında Triçur şəhərində fillərin nümayişi keçirilir.

Keralanın sakinləri kokos qozunun sacaqlarından palaz və digər faydalı və əntiq əşyalar hazırlayırlar. Kançipuramda dəbdəbəli ipək sarilər (qadın geyimi) almaq olar. Maysurda isə bütün dünyada məşhur olan ipək parcalar, səndəl və gızılgül ağaclarından hazırlanmış oyma məmulatlar alınır.

4. İndoneziyanın coğrafi mövqeyi, iqlim şəraitinin müalicə və istirahət turizminin təşkilində yeri.

İndoneziya Cənub-Şərqi Asiyada Malay arxipelağı adalarında və Yeni Qvineya (Qərbi İrian) adasının qərb hissəsində yerləşir. Kalimantan adasında

Malayziya, Yeni Qvineya adasında isə Papua-Yeni Qvineya ilə quru sərhəddi vardır. Ölkənin tərkibində olan 13500 adanın 922-si məskunlaşmışdır. Ən iri adalar Sumatra, Yava Sulavesi və Kalimantandır.

Ölkə ərazisinin yarıdan çoxunu dağlar təşkil edir. Ölkədə mövcud 400-dən artıq vulkandan 100-dən çoxu fəaliyyətdədir. İndoneziyanın ən uca zirvəsi olan Caya dağı (5029 m) Yeni-Qvineya adasında yerləşir. Adaların dəniz sahillərinə yaxın hissələri düzənlik və ovalıqlıdır. Nisbətən geniş düzənliklər Sumatra, Yava, Yeni Qvineya adalarındadır.

İndoneziyada ilin fəsillərinin dəyişməsi, praktiki olaraq müşahidə edilmir. Burada günün işıqlı hissəsinin də (gündüz) davamiyyəti demək olar ki, dəyişmir. Orta aylıq temperatur 24 dərəcə olmaqla daimi yüksək istilik, bol yağıntı, zəif küləklər, nisbətən yüksək rütubətlik iqlimin əsas xüsusiyyətləridir.

İndoneziya-prezident üsul-idarəli respublikadır. Ölkə 25 əyalətdən, xüsusi statusa malik paytaxtdan (Cakarta) və Cokyakarta adlanan “xüsusi vilayətdən” ibarətdir. 17 avqust 1945-ci il müstəqillik elan edilməsi günü olsa da İndoneziya əslində yalnız 27 dekabr 1949-cu ildə Hollandiyadan hüquqi müstəqillik almışdır. 17 avqust-Müstəqillik günü Milli bayramdır. Dövlətin və hökumətin başçısı prezidentdir. Ali qanunverici orqan-Xalq Məşvərət Konqresidir. Konqres ölkə prezidenti və vitse prezidentini seçir. Cari qanunvericilik funksiyasını-Xalq Nümayəndələri Şurası (bir palatalı parlament) həyata keçirir.

Cakarta, Kupanq, Palembang, Ucunqandanq, Semaranq, Surabaya və Çeribon şəhərləri ölkənin əsas portları, Surabaya, Banbunq, Medan, Semaranq isə ən böyük şəhərləridir.

İndoneziya təbiətinin özünəməxsus əsrarəngiz gözəllikləri, bir sıra dağlıq və sahil rayonlarında istirahətin və müalicənin təşkili üçün əlverişli iqlim şəraitinin olması (Yava adasında, Bandunqun məşhur kurortları, qədim Boqordakı kurortlar, Sumatra adasında Brastaqi dağ kurortu və b.), zəngin flora və faunası turizmin təşkilində mühüm yerlərdən birini tutur.

5.İndoneziyanın tarixi-memarlıq abidələrinin yerləşdiyi əsas şəhərlərin xarakteristikası.

İndoneziyanın tarixi-memarlıq abidələri Cakartada, Surakatra, Malanq və Bandunqda yerləşir. Cakartada qədim şəhərin XVII-XVIII əsrlərə aid tikililəri və kanalları, Penanq qapısı (XVII əsr) və Portuqal kilsəsi (XVII əsr) ekskursiya baxımından maraqlıdır. Surakatra şəhərinin (Yava adası) ənənəvi bədii sənətkarlıq mərkəzində Manqkuneqaran məscidi (XVI əsr) və “Kraton” sarayı (XVIII əsr) yerləşir. Malanq şəhəri Kidal və Sinqasari məbəd-qüllələri, həmçinin piramidavari “Caqo” məbədi (XVIII əsr) vardır.

Bandunqda Merkeda sarayı, Cokyakartada isə Cokyakarta sultanının sarayı (XVIII əsr) qorunub saxlanılmışdır. Şəhər kənarında Borobudur ibadətqahından əlavə, Prambanan kəndində VII-IX əsrlərə aid dini memarlıq abidələri də yerləşir. Bali adası İndoneziya mədəniyyətinin mərkəzlərindən hesab edilir. Balini “ Min məbəd adası” adlandırırlar. Sinqsida məbədi, Kral qəsrləri (XI əsr), Qanesanın heykəli olan Fil mağarası daha maraqlıdır. Komodo adasında uzunluğu 3-4 m, çəkisi 150 kq-a çatan nəhəng kərtənkəllər (varanlar) yaşayır. İndoneziyaya gələn turistlər dünyanın ən ekzotik və dinovavr defrindən qalan bu heyvanları görməyə can atırlar.

İndoneziya Cənub-Şərqi Asiyada iri turizm ölkələrindən biridir. Turizm ölkə üçün xarici valyuta gətirən 5-ci iri sahə hesab edilir. Cənubi və Cənubi-Şərqi Asiyadan gələn turistlərin hesabına gəlmə turizmi inkişaf etməyə başlamışdır. Sinqapur İndoneziya üçün böyük bazar hesab edilir. Yaponiya, Malayziya, Avstraliya, Tayvan, ABŞ, Almaniya, Böyük Britaniya, Hollandiya və Cənubi Koreya sonrakı yerləri tuturlar. Xarici turistlərin qəbulu üçün ölkədə 416 mindən artıq gecələmə yeri mövcuddur.

6. Tayland turizmin inkişaf imkanları.

Tayland cənub-şərqi Asiyada yerləşməklə 513,1 min km² ərazini əhatə edir. Tayland qərbdə və şimalda Myanma, şimal-şərqdə Laos, cənub-şərqdə Kamboca, cənubda Malayziya ilə həmsəhəddir. Ölkə cənub-qərbdə Andaman dənizinin, cənub-şərqdə isə Siam körfəzinin suları ilə əhatə olunur. Tayland 1939-cu ilədək və 1945-1949-cu illərdə Siam adlanırdı.

Ölkə ərazisinin yarısını ovalıqlar və düzənliklər təşkil edir. Menam düzənliyi ölkənin ən iri düzənliyi olmaqla Menam-Çao-Prayın çayının hövzəsində yerləşir. Koratyaslası ölkənin şərq hissəsini tutur. Taylandın ən uca zirvəsi İntxanon daöi (2595 m), əsas daö silsiləsi olan Tinentauncide yerləşir.

Banqkok, Pattani və Pxuket əsas portları, Çianqmay, Çianqray, Nakonsitamarat və Xatyay isə ən iri şəhərləridir.

Tayland tropik musson iqlim zonasında yerləşir. İl yağışlı (maydan – oktyabradək) və quru mövsimlərə ayrılır. Bütün il ərzində temperatur çox cüzi dəyişir: qışda 24, yaz-yay dövründə 29 dərəcə olur.

Ölkənin rəsmi adı – Tayland Krallığıdır. Dövlət quruluşuna görə konstitusiyalı monarxiyadır. İnzibati cəhətcə 72 əyalətə (tyanç vata) ayrılır. Tayland müstəqil dövlət kimi 1238-ci ildə yaradılmışdır. Dövlət başçısı kraldır. 5 dekabr – Kralın doğum günü Milli bayram kimi qeyd olunur. İcraedici hakimiyyət Baş nazirin rəhbərlik etdiyi hökumətə məxsusdur. Qanunvericilik hakimiyyəti iki palatalı parlamentə Milli Assambleya həyata keçirir. Milli Assambleya Senatdan

(Yuxarı palata) və Nümayəndələr Palatasından (Aşağı palata) ibarətdir. Tayland – Asiya qitəsinin nisbətən inkişaf etmiş ölkələrindəndir.

Turizmin inkişafı üçün ölkə gözəl imkanlara malikdir. Hind – Çin yarımadasının mərkəzində əlverişli şəraitdə yerləşməsi, dənizə geniş məsafədə çıxışın olması, Menan çayının nəqliyyat imkanları, Siam körfəzinin narın qumlu çimərlikləri, rəngarəng relyef, zəngin meşələr, Xuan-Xin və Sensuk kimi məşhur dəniz kurortları ölkənin turizm imkanlarının əsasını təşkil edir.

Taylandda 18 minən çox buddist məbədi və monastırı vardır. Onlardan 400-dən çoxu Banqkokda yerləşir. Məbədlər arasında, qülləsinin hündürlüyü 104 olan “Sübh çağı”, Zümrüd Budda (1782) və Po məbədini (XII əsr) xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Çakri Kral sarayı (XVII – XX əsrlər), Üzən bazar və Dusit parkıda turizm baxımından maraqlıdır. Paytaxt muzeyləri ilə də zəngindir. Burada Milli muzeylər, Vimanmek və Vanq Suan Pakkad saraylarına qədər turistləri cəlb edən maraqlı yerlər mövcuddur. Banqkok muzeylərində qiymətli rəsm kolleksiyaları toplanmışdır. Turistlər ilan yetişdirilən fermaya, açıq səma altında “Qədim şəhər” adlanan muzeyə ekskursiyalarda iştirak etməyə daha çox maraq göstərirlər. Avropalı turistlərin əksəriyyəti “Qırmızı çıraqlar” məhəlləsində ekskursiyaya gedirlər.

Autiyada Kral sarayının qalıqları və yatmış Buddanın 16 metrlik heykəli, Çianqmaydakı qədim tikililər, ölkənin görməli yerlərindəndir. Tayland olduqca mənzərəli təbii yerlərlə də zəngindir. Cənubdakı adalar – təbii incilər hesab edilir. Sahil sularında ecazkar formalı çoxsaylı qayalar insanı heyran edir. Siam körfəzi sahilindəki Səhləb çiçəyi parkını (Nonq-Nuç) insan əli ilə yaradılmış möcüzə adlandırmaq olar. Burada həmçinin çoxlu kaktus kolleksiyası və zoopark vardır.

Tayland sahillərinin turizm baxımından ən görkəmli yeri “Tayland Rivyerası” adlanan beynəlxalq səviyyəli məşhur dəniz kurortu olan Pattayadır. Bu kurortda dincələnlərə su idmanının bütün növləri və başqa əyləncələr təklif olunur. Burada yerləşmiş Mimi Siam parkında isə Taylandın və dünyanın digər ölkələrinin ən məşhur memarlıq tikililərinin keçildilmiş nümunələr. Turistlərin böyük marağına səbəb olur. Bütün bunlar, həmçinin tay mətbəxi ilə birgə ölkəyə milyonlarla turist cəlb edir. Beynəlxalq turizm baxımından Tayland dünyanın ən təhlüksüz ölkələrindən biridir. Burada xüsusi turist polisi yaradılmışdır.

Tayland özünün müstəqilliyi və regiondakı qonşu ölkələrindən fərqli olaraq siyasi sabitliyi ilə avropalıların rəğbətini qazanmışdır. Turizm ölkə üçün mühüm xarici valyuta gətirən təsərrüfat sahəsidir.

Taylandda əsasən qonşu Malayziyanın sakinləri səfər edirlər. Onların səfərləri qısa müddətli olur. Sonrakı yerləri Yaponiya və Tayvan tutur. Bu ölkələrin turistləri daha uzun müddətə gəlirlər. Tayland turizmi üçün Asiya və

Avstraliya turist bazarı 1990-cı ildən sonra zəifləmişdi. Əvəzində Avropa bazarı artmağa başlamışdır. Avropalı turistlər uzun müddətə (9-14 gün) gəlirlər.

Xarici turistlərin qəbulu üzrə Tayland dünyanın 20 aparıcı ölkəsi sırasındadır. Ölkəyə gələn turistlərin sayı ildən-ilə artır. Taylandda turistlərin qəbulu üçün 280 mindən artıq mehmanxana nömrəsi mövcuddur. Tayland əhalisi xarici turist səfərinə o qədər də həvəs göstərmirlər. Orta hesabla hər il 2 milyona yaxın taylandlı turist səfərlərində olurlar.

7. Sinqapurun coğrafi mövqeyi və turizmin inkişaf imkanları.

Sinqapur cənub-şərqi Asiyada eyni adlı adada və ona yaxın 50-dən artıq kiçik adalarda yerləşir. Sinqapur adası Malakka yarımadasından Coxor, Sumatra adasından isə Sinqapur boğazları ilə ayrılır. Sanskut dilində tərcümədə Sinqapur “Sirlər şəhəri” mənasını bildirir. Ada, çay, şəhər və dövlət eyni adı daşıyır.

Əhali əsasən adanı cənub hissəsində toplaşmışdır. Sinqapurun iqlimi ekvatorial, musson, isti və rütubətlidir. Yanvarın - orta temperaturu müsbət 26, iyulunku isə 27 dərəcədir. Bütün il boyu yağışlar yağır. Dekabr ən yağışlı ay hesab olunur. Sinqapur Böyük Britaniyanın başçılıq etdiyi “Birlik” (müstəqillik əldə etmiş keçmiş İngiltərə müstəqilliklərinin rəsmi Londonun rəhbərliyi altında birləşməsi 1947-ci ilə qədər Böyük Britaniya birliyi adlanmışdır) daxilində parlament üsul-idarəli respublikadır. Qanunvericilik ingilis hüququ əsasında tərtib edilmişdir. İcraedici hakimiyyət prezidentə və Baş nazirə məxsusdur. Qanunvericilik hakimiyyətini birpalatalı parlament həyata keçirir.

1828-1958-ci illərdə Sinqapur İngiltərənin müstəmləkəsi olub. 1959cu ildə Britaniya “Birliyi” tərkibində muxtariyyət əldə edib. Ölkə 1953-cü ildə Malayziya fedrasiyasının tərkibinə daxil olsa da, iqtisadi məsələlərin həllində federasiyaya üzv olan dövlətlərlə ümumi dil tapa bilmədiyindən 1965-ci ilin avqustunda fedrfsiyanın tərkibindən çıxaraq özünü müstəqil dövlət elan tmişdir. 9 avqust Respublika günü – Milli bayram kimi qeyd edilir. Kompyuterləşdirmə və robotların hazırlanması üzrə, Sinqapur Asiyada Yaponiyadan sonra ikinci yer tutur. Təbii ehtiyatların olmamasına, ərazisinin kiçikliyinə və işçi qüvvəsinin çatışmasına baxmayaraq, ölkənin iqtisadi durumu sabit olaraq qalır. Dəniz portu ölkə iqtisadiyyatında mühüm rol oynayır. Yük dövriyyəsinə görə Sinqapur portu dünyada ən irilərindəndir. Konteynerlərin yüklənib-boşadılması üzrə Honkonqdan sonra ikinci yeri tutur. Çanqi aeroportunun əhəmiyyəti də böyükdür. Xidmət və effektivlik keyfiyyətinə görə bu aeraport dünyanın ən yaxşı hava limanları siyahısında son illərdə əldə etdiyi liderlik mövqeyini saxlayır. Hazırda aeroportun buraxılış həcminin bir ildə 35 mln. sərnişinə çatdırılması üzrə iş aparılır. Sinqapur həm də maliyyə mərkəzidir. Valyuta birjasının gündəlik dövriyyəsinin məbləğinə

görə Sinqapur yalnız London, Nyu-York və Tokiodan geri qalır. İri beynəlxalq ticarət-sənaye sərgilərinin, elmi-texniki simpoziumların və konfransların (orta hesabla 700-750) keçirilməsi ölkədə geniş tətbiq edilir.

Sinqapur xarici investorlar üçün “ təhlükəsiz ” ölkələrin siyahısındadır. Ölkədə xarici turizmin inkişafına böyük diqqət verilir. Müasir mehmanxanalar tikilir, şəhər yaşıllaşdırılır, reklama diqqət artırılır. Sinqapurun özünəməxsus təbiəti, müasir səviyyəli cimərlikləri, çoxsaylı görməli yerləri, rüsumsuz ucuz malları turistləri cəlb edir. Çoxsaylı klubları, kabare və digər əyləncə mərkəzləri gecə həyatı həvəskarları üçün maraq doğurur.

Sinqapurun görməli yerləri arasında timsah qoruğunu, “ Bukat-Timak ” təbii rezervatını (81 hektar) göstərmək olar. (Rezervat – latın mənşəli sözdür, saxlayıram, qoruyuram mənasını bildirir. Bəzi ölkələrdə yerli əhalinin zorla yerləşdirilməsi üçün ayrılmış ərazi). Bu rezervat şəhərin qərb hissəsində, mərkəzə yaxın yerdə yerləşir. Hündürlüyü 162 metr olan Budda məbədi də buradadır.

Kusu adasında Tua pekonq məbədi yerləşir. Konfusinin pərəstişkarları hər il buraya ziyarətə gəlirlər. “ Sidney Bulox ” parkı, köçəri quşların qışlama yeri olan iri bataqlıq qoruğu (87 ha) da adada yerləşir.

Sinqapur çayının mənsəbində yerləşən “Merlayon” – dəniz şiri heykəli ölkənin simvoludur. Çayın sahilində müstəmləkə dövrünün qədim tikililəri, o cümlədən XIX əsrin əvvəllərində tikilmiş parlament binası (qarşısında tunc fil heykəli var), “Raffiz-otel”, Viktoriya tenturu yerləşir.

Asiyada ən iri portlarında olan Sinqapurda gəmi ilə gəzinti, turistlər üçün yadda qalan tamaşadır. Dəniz gəmiciliyi muzeyi, Balıq muzeyi, İkinci Dünya müharibəsi memorial, Siloza istehkamı Asiya ekzotika qəsəbəsi “kəpənəklər parkı”, Səhləb çiçəyi parkı, Asiyada ən böyük okeanarium olan “Sualtı dünya” (burada sualtı dünyanın 6 min növündən 1350-si saxlanılır), Su parkı, Fantaziyalar adası, Vulkanlend (burada paleontoloji qazıntılarla tanış olmaq və vulkana tamaşa etmək olar) turistlər üçün olduqca maraqlıdır. Bütün bunlar ölkənin əsas kurortu sayılan Sentoza adasında yerləşir.

Sinqapur çox saylı biznes – mərkəzləri, müasir kommunikasiya vasitələri olan ultra müasir dövlətdir. Ölkə yalnız istirahət deyil, işgüzar turizm də təklif edir. Sinqapur təkcə regionda deyil, bütün dünyada mühüm turizm mərkəzidir. Sinqapur avropalılar üçün Asiyada Taylanddan sonra ikinci məşhur turizm mərkəzidir.

Sinqapurda turizm 1965-1982-ci illərdə sürətlə inkişaf etməyə başlamışdır. Hər il ölkəyə 3 mln nəfər turist gəlmişdir. XX əsrin 80-ci illərinin sonunda illik artım 14-15%-ə qədər çoxalmışdır. Sinqapura gələn xarici turistlərin 60%-ni asiyalılar, 15%-ni avropalılar təşkil edir. Çin, Tayvan və Cənubi Koreya Sinqapur üçün sürətlə artan turizm bazasıdır.

Sinqapur hökuməti, ölkəni gözəl istirahət mərkəzinə çevirmək siyasəti yeritmiş, nəticədə 1989-cu ildə ölkəyə gələnlərin 66,5 %-ni məzuniyyətlərini burada keçirmək istəyənlər təşkil etmişlər. İşguzar səfərlərin payı 12,8%, tranzit turislərin payı isə 15,5% olmuşdur.

Yaponiya, Tayvan və Almaniyadan gələn turistlər burada istirahət edir. Honkonq və ABŞ-dan gələnlər isə işguzar turizmə üstünlük verirlər.

Sinqapurda əhalinin həyat səviyyəsi yüksək olduğundan, onlar səyahətlərdə fəal iştirak edirlər. Sinqapur özü isə digər ölkələr üçün iri turist bazarı rolunu oynayır. 1991-ci ildə 4,8 mln xarici səfər qeydə alınmışdır (3,2 mln Malayziyaya edilmiş səfərlərdir). Sinqapurlular üçün Malayziyadan sonra ən iri turizm mərkəzləri İndoneziya, Tayland və Honkonq olur.

Hər il Sinqapura orta hesabla 6,5 mln xarici turist gəlir. Sinqapurda turistlərin qəbulu üçün 35000 mehmanxana nömrəsi mövcuddur. Turizm fəaliyyətindən əhalinin adam başına düşən gəlirə görə Sinqapur dünyada birinci yeri tutur.

8. Malayziyanın turizm ehtiyatları.

Malayziya cənub-şərqi Asiyada yerləşir. Malayziya coğrafi cəhətdən iki hissədən ibarətdir: Qərbi Malayziya (Malakka yarımadasının cənub hissəsi) və Şərqi Malayziya (Kalimantan adasının şimal hissəsi) ibarətdir. Şərqi Malayziya qərbdən cənubda İndoneziya, Şimalda Bruneylə həmsərhəddir. Qərbi Malayziya bölgəsi Şimalda Taylandla həmsərhəddir. Ölkə şimalda Cənubi – Çin, Şimal şərqdə Sulu, şərqdə isə Sulavesi dənizlərinin suları ilə əhatə olunur.

Ölkənin Malakka yarımadasında yerləşən hissəsində bir-birindən çoxsaylı çay vadiləri ilə ayrılan ilahevi paratellər dağ silsilələri uzanır. Kalimantan adasında da dağlıq və təpəlik ərazilər üstünlük təşkil edir ölkənin ən uca zirvəsi uzanır. Ölkənin əsas çayları Paxonq, Rakanq, Kinabantanqdır.

Malayziyanın iqlimi ekvatorialdır. Havalar bütün il boyu isti keçir. Ölkə üzrə orta illik temperatur müsbət 25-28 dərəcədir. Sahil rayonlarında düzənliklər 30-36 dərəcədə isti, dağlarda isə nisbətən soyuq olur.

İri şəhərləri – Kuala-Lumpur, İpox, Coxor-Baru və Corstaun, portlar isə Corctaun, Kelanq, Kuantan, Kota-Kinabalu, Kuçinq, Miri, Sandakan və Sibudur.

Dövlət quruluşuna görə Malayziya konstitusiyalı monarxiyadır. İnzibati cəhətcə ölkənin tərkibində 13 ştat və 2 federal ərazi (Kuala-Lumpur və Labuan adası) vardır. 13 avqust 1957-ci ildə Malayziya müstəqillik günü kimi qeyd edilir. Qanunvericilik ingilis hüquqlarına əsaslanır. İcraedici hakimiyyət Baş nazirin rəhbərlik etdiyi Nazirlər kabinetinə məxsusdur. Ali rəhbər əsas etibarlı ilə dövlətin nümayəndəlik funksiyasını yerinə yetirir. Qanunvericilik hakimiyyətini iki palatalı

parlament həyata keçirir. Parlament senatdan (yuxarı palata) və Nümayəndələr palatasından (aşağı palata) ibarətdir.

Səyahət edənlər Malayziyanı əfsanəvi nağıllar diyarı adlandırırlar. Buradakı adaların hər biri turistləri cəlb edən məqsədlərə xidmət edir. Adaların biri sualtı üzgücülük üzrə Milli dəniz parkı elan olunmuş, digəri çimərlik əyləncələri, başqa birisi isə keçilməz cunqli meşələri ilə tanınır. Turistləri yaponların nə vaxtsa adaların birində yerləşdirdikləri və yerlilərin “dəniz qaraçıları” adlandırdıqları insanların adət və ənənələri ilə tanışlıq cəlb edir.

Malayziyanın mühüm turizm mərkəzi olan Kuala-Lumpurda çoxsaylı turist obyektləri toplanmışdır. Şəhərin mərkəzi hissəsində biznes, ticarət, rekreasiya və əyləncə zonaları yerləşir. Kuala-Lumpurun ən gözəgəlimli yeri yeni üslubda tikilən, hündürlüyü 452 m (88 mərtəbə) və 41-42-ci mətəbələri arasında 58 m uzunluğunda səma körpüsü vasitəsilə birləşdirilən ekiz güllələr Petronas güllələri adlanır. Bu güllələr Milli muzey, Kota-Kinabaludakı Sabah ştatı muzeyi, Kuçinqdəki Saravak Ştatı muzeyi etnoqrafik və arxeoloji kolleksiyalarla zəngindir və ölkənin əsas muzeyləri hesab olunur. Ölkədə junqli meşələlərinin heyvanat və bitki aləmini qoruyan, adaların tropik iqlimi haqqında təsəvvür yaradan çoxlu milli parklar fəaliyyət göstərir. Malakkanın şimalında yerləşən “Taman Naqara” parkı (168,0 km²) 1838-ci ildə britaniyalılar tərəfindən salınmışdır. Burada pələng, fil, Sumatra kərgədanı, pantera və digər nadir heyvanlar saxlanılır. Parkın bitki aləmi, möhtəşəmliyi, rəngarəngliy və zənginliyi ilə seçilən cunqlini təmsil edir. Digər qoruq ölkənin şimalında, Tayland ilə sərhəddə Temenqor gölü yaxınlığında təşkil olunmuşdur.

Şərqi Malakkanın Trenqanu ştatı çimərliklərində yerləşən qoruqda iri dəniz çanaqlıbağalar saxlanılır. Cənub-şərqi Asiyada ən qədim mağaralardan olan Bakoda qədiminsan qalıqları aşkar edilmişdir. Pinanq adasının qərb sahillərində yerləşən eyni adlı şəhərdə ən gözəl Çin məbədləri vardır. Buradakı İlanlar Məbədində (malayziyada yeganə məbəddi) olan ibadətqahda bürünc tabaqların icərisində yumurlanıb oturan onlarla zəhərli ilanlara rast gəlmək olar. İlanların zəhər dişləri çıxarıldığı üçün rutistlər onları ələ götürmək və ilanlarla şəkil çəkdirməklə məzələnirlər.

Pianqın buddist məbədləri də turistlər arasında məşhurdur. Onların arasında Air Xitam (“Qara su”) və “on min Budda” məbədi xüsusilə seçilir. Kuçinq şəhərində turistləri cəlb edən digər abidələr arasında Astana raciləri sarayını, ingilis və katolik kilsələrini qeyd etmək olar. Coxor-Barada möhtəşəm məscid, sultan sarayı, botanika bağı və zoopark vardır. Ölkənin cənub sahillərində çimərliklər çoxluq təşkil edir.

Ölkəyə gələn çoxsaylı turistləri maraqlı ekskursiyalar: Qayya adasına qayıqla gəzinti, Sapi adasında təbiət qoynunda nahar, Kinabalu parkında Kipinkit şelaləsinə gediş, Oksbou gölü və Kinabatanqan çayında kruiz, Selinqan adasındakı çanaqlı bağlar, Sepilokda oranqutanlar qoruqlarına ekskursiyalar və s.

Malayziyda turizmin vəziyyəti, region bazarından, xüsusilə də Sinqapurdan asılıdır. 1991-ci ildə xarici qonaqların 58,3%-i Sinqapurdan gələnlər olmuşdur. Digər mühüm bazarlar Tayland, Yaponiya və Avropa ölkələridir. Ölkə vətəndaşları da çoxsaylı səfərlərə gedirlər. Səfərlərin çox hissəsi Sinqapurun payına düşür. Tayland və İndoneziya sonrakı yerləri tutur. Hər il ölkəyə 8 mln yaxın əcnəbi turist gəlir. Ölkədə turistlərin yerləşdirilməsi üçün 110 min mehmanxana nömrəsi vardır.